Numer 14. Lwów dnia 21. lipca 1903. Rok II

Biuro Redakcyi i Administ. ul. Kopernika 7 parter.

Przedpłata wynosi:
kwartalnie K. 3—
półrocznie „ 5·—
rocznie „ 10·—
Numer poszczególny kosztuje 1 koronę

OGŁOSZENIA.
1 str. 100 K. 1/2 str. 60 K. 1/4 str. 35 K., 1/8 str. 20 K. 1/16 str. 12 K.

DOBROBYT

Ogłoszenia i przedpłatę przyjmują: we Lwowie: Administracya „Dobrobytu“ ul. Kopernika 7 i biuro Sokołowskiej Pasaż Hansmana; we **Wiedniu:** Haasenstein & Vogler (Otto Mass) Wahlfischgasse 10, — Rudolf Mosse Seilerstädte 2 A. Adolf Chulawski VI Getreidemarkt 13.

Dwutygodnik ekonomiczno-społeczny.

Organ Związku Galicyjskich Kas Oszczędności.

Pod redakcyą: **J. K. Zielińskiego.**

Od Administracyi.

Pismo nasze wychodzi regularnie w pierwszej i w drugiej połowie każdego miesiąca. Wysyłka uskutecznioną bywa również jak najregularniej.

Upraszamy zatem usilnie wszystkich naszych PT. Odbiorców by **natychmiast** reklamowali w razie gdyby jeden z poszczególnych numerów **„Dobrobytu“** ich nie doszedł.

☛ Prosimy również o nadesłanie przedpłaty celem ustalenia nakładu.

Konkurencyjne kasy oszczędności*

Na posiedzeniu Rady miejskiej we Wiedniu w dniu 39 maja rb., burmistrz Dr. Lueger, zawiadamiając Radę o poświęceniu nowo założonej kasy komunalnej we Wiedniu-Rudolfsheim, wyjawił zamiar założenia centralnej kasy oszczędności, a następnie jej filij we wszystkich okręgach miasta Wiednia, z jasno określonym celem ciągnienia z nich zysków dla zarządu gminnego.

Jakkolwiek w zasadzie jesteśmy za jak najszerszym rozwojem i pomnożeniem kas oszczędności, jednakże w tym wypadku nie możemy się zgodzić z projektem D-ra Luegera, ze względu, na cele stojące w rażącej sprzeczności z istotą kas oszczędności.

W ten sposób zakładane instytucye, pominąwszy i inne wadliwości, nie mają, prawdę powiedziawszy, na celu budzenia zmysłu szczędzenia u ludności, lecz mają za cel jedynie stwarzanie nowych i możliwie obfitych źródeł dochodów. O ile cel ten da się osiągnąć na drodze naturalnego, z istotą kas oszczędności zgodnego ich rozwoju, nie można mu nic zarzucić, — jednakże nie można się z tem zgodzić, by główny cel schodził na drugi plan, czyli innymi słowy, by kasy oszczędności w pierwszej linii miały za zadanie zbieranie pieniędzy dla gminy; a tak się dzieje w tych wypadkach gdy zakłada się gminne kasy oszczędności w miejscowościach, w których istnieją już akredytowane katy oszczędności i które potrzeby miejscowe w zupełności zaspakajają.

Nic tak nie szkodzi powadze instytucyi kas oszczędności, — jak właśnie zakładanie konkurencyjnych kas, przez to bowiem zatraca się humanitarny charakter tych instytucyj, a uważane są raczej za przedsiębiorstwa zarobkowe mające dla gminy przynosić dochody. W ten sposób przygotowuje się wypaczenie tych instytucyi, a przez to idą w zapomnienie ze wszechmiar szlachetne i humanitarne intencye, które mieli twórcy tych instytucyj, i które po wieczne czasy winny tym instytucyom przyświecać, aż wreszcie nie pozostanie nic innego jak tylko karykatura tego czem kasy oszczędności były kiedyś i czem być powinny.

Gdy właśnie ten humanitarny charakter kas oszczędności, które ucieleśniły niejako ideę bezinteresowności, jest przyczyną, że ludność obdarza je zaufaniem i poważaniem, — nie odwrotnie w miarę, jak chęć osiągnięcia zysku będzie się wyraźniej zaznaczać przy zakładaniu kas, — będzie się także zmniejszać do nich zaufanie publiczności — Leży bowiem w naturze ludzkiej, że z pewnem niedowierzaniem patrzy na te zabiady i przehsiębiorstwa, które mają zyski na celu, a to niedowierzanie rozciągnie się także i na kasy oszczędności gdy się je zacznie zakładać z jedynym i jawnym celem zysku.

Gdy wkładający w danej kasie jest przekonany, że jedyna troska zarządu jest, powierzone oszczędności pewnie fruktyfikować i wkładkom dać jak najwyższe oprocentowanie, — (a to jest przedewszystkiem zadaniem kasy oszczędności) wówczas będzie miał najzupełniejsze zaufanie do kasy oszczędności i zadowolni się tym procentem jaki mu będzie mogła ofiarować. Gdy jednak przeciwnie wkładający wie, że kasa oszczędności założoną została w tym celu, by gminie dać jak największy dochód wówczas i na fruktyfikacyę wkładek będzie się patrzeć i pewnem niedowierzaniem. — Ale nie koniec na tem, on będzie się czuł nawet pokrzywdzonym, bo będzie w ten sposób rozumował, że ponieważ kasa nszczędności ma dać gminie jak najwyższe dochody, przeto też zmuszoną jest jak najmniej płacić tytułem procentów od wkładek. A rozumowaniu temu nie można odmówić logiki. — Również i dłużnicy kasy oszczędności z tych samych przyczyn będą niezadowoleni, bo będą zdania, że liczy im się za wysokie procenta, dlatego, by możliwie zysk kasy powiększyć.

Ten patryachalny stosunek, istniejący na szczęście dziś, między kasą oszczędności, wkładającym i dłużnikiem, będzie musiał się rozluźnić i zniknąć, a jego miejsce zajmie wzajemne boczenie się i nieufność.

*) Artykuł ten pojawił się w „Internationale Sparcassen Rundschau Nr. 166. (Przyp. Red.)

To będą skutki, jeśli kasy oszczędności przyjmą „Zysk“ jako dewizę — a to wszystko w końcu doprowadzi do zupełnego zwyrodnienia instytucyi kas oszczędności.

Sprawa którą omawiamy, nadaje się bardzo do refleksyi na ten temat, albowiem sposób, w jaki dąży się do zakładania tych kas, tendencya w jakiej one mają być prowadzone, nader wyraźnie zaznaczone są w słowach burmistrza miasta Wiednia przyjętych życzliwie przez całą Radę gminną.

We Wiedniu istnieją obok największej instytucyi państwowej t. j. pierwszej austryackiej kasy oszczędności następujące kasy: Neue Wiener Sparkasse, i cztery kasy komunalne w okręgach: Rudolfshein, Hernals, Währing i Döbling. Instytucye te, na stosunki wiedeńskie zupełnie wystarczające przeznaczają nadwyżki z obrotu, uzyskane z racyonalnej i ekonomicznej gospodarki, na cele gminy — [z wyjątkiem Neue Wiener Sparkasse, która nadwyżki dochodów rozdziela na premie między wkładających] — a więc przeznaczają je na cele które przynoszą korzyść zarządowi gminy i zwalniają ją od niektórych takich wydatków, które, w myśl statutu gminnego, z obowiązku gmina ponosić-by winna.

Wiedeńskie kasy oszczędności zadanie swe spełniły pod każdym względem znakomicie i zarząd gminy ma sporo powodów do wdzięczności względem tych instytucyi i do popierania raczej ich działalności niż do stwarzania im konkurencyi, która ujemnie może się odbić na produktywności istniejących kas, — a bez korzyści dla nowo powstałych.

Pominąwszy bowiem trudności, z jakiemi od dawna już istniejące kasy walczyć muszą by w obec panujących stosunków, uzyskać jakieś zyski, nie narażając na szwank tradyci kasy oszczędności należy zwrócić uwagę na tę okoliczność, że przez rozprószenie wkładek pomiędzy liczne, młode instytucye, mozliwość uzyskania jakich nadwyżek i obrotów, zredukowana zostanie do minimum, a to dlatego, że wysokie koszta administracyjne ponoszone przez każdą z tych kas, jakoteż obowiązek tworzenia funduszu rezerwowego, przez długi szereg lat pochłaniać będ małe nadwyzki.

W obec tego z całą pewnością można twierdzić, że zakładanie nowych komunalnych kas oszczędności we Wiedniu nie da gminie spodziewanych rezultatów.

Jest to pewnego rodzaju wyzyskaniem instytucyi kas oszczędności a powtarzane częściej obniży powagę kas i podkopie do nich zaufanie.

Zakładajmy kasy oszczędności w miejscach, gdzie one nie istnieją, lub tych, które od najbliższych kas są za daleko oddalone, — tam bowiem gdzie już się znajdują kasy oszczędności wypełniając i zaspakające zupełnie potrzeby miejscowe tam nie powinno się zakładać nowych kas, a już najmniej w tym celu, by one gminie zyski przynosiły, bo taki cel stawia je w fałszywej, a w dodatku rozwojowi jej szkodzącej pozycyi.

Przypuszczamy jednak że Władze kompetentne gdy się będzie rozchodziło o zakładanie zbytecznych kas oszczędności, głęboko się zastanowią przed udzieleniem koncesyi.

Gdyby nawet gmina miasta Wiednia we własnym interesie a z pominięciem właściwego zadania kas oszczędności, chciała je zniżyć do rzędu instytucyi zarobkowych, to należy się spodziewać, że władze państwowe inaczej się na tę kwestyę będą zapatrywać i nie zechcą tych obfitych w owoce działalności kas oszczędności, na szwank narazić.

Kongres przemysłowo-handlowy w Ostendzie

przez T. Kraushara.

(Dokończenie)

Znany jest proces firmy win szampańskich „Roederera w Reims“ przeciwko firmie, założonej przez byłego współpracownika tejże z udziałem kelnera jednej z paryskich kawiarni Roederera pod nazwiskiem tego ostatniego. Sądy przyznały znaczne odszkodowanie firmie dawniejszej, oraz nakazały nowej używanie jako dodatku roku jej założenia.

Kwestyę konkurencyi nierzetelnej i marek fabrycznych postanowiono uzupełnić na następnym kongresie.

Z kolei poruszono sprawę podstępnych cesyj firm handlowych. Sprawą tą zajmują się prawnicy belgijscy, w których imieniu adwokat Brunard złożył raport, streszczający postulaty, do jakich doszli autorowie projektu prawa, mającego zapobiedz wskazanym nadużyciom Wierzyciele powinni być zawiadomieni o wszelkich zmianach, którym firma podlega.

We Francyi jawność istnieje tylko w hypotece, podług zaś projektu nowego prawodawstwa francuskiego rozszerzy się ona na kontrakty prywatne. Zresztą jawność ta jest względną. Sprzedawca powinien wszystkich swych wierzycieli zawiadomić o cesyi listem rekomendowanym.

Prawodawstwo belgijskie szwankuje na punkcie przeciwdziałania cesyom podstępnym na szkodę wierzycieli Dla obalenia takiego aktu cesyi prawo przepisuje akcyę pauliańską, w której należy udowodnić złą wiarę sprzedawcy co jest rzeczą trudną. W Niemczech, zgodnie z prawem z r. 1879, również dopuszczalne jest unieważnienie aktu sprzedaży, zdziałanego na niekorzyść wierzycieli. Po odpowiedniej dyskusyi prezydujący Verbessem konstatuje jednomyślny wniosek na korzyść publikacyi cesyj firm handlowych, polegającej na zawiadomieniu wszystkich wierzycieli i tych, którzy z firmą w stosunkach byli. P. Rafałowicz podnosi, iż nie można nalegać na nabywcę firmy, by usunął nazwisko sprzedawcy.

Niektórzy mówcy przemawiają za wprowadzeniem we wszystkich krajach regestru firmowego wykazującego wszelkie cesye firmowe, co już obowiązuje w Niemczech.

P. Peretz z Warszawy przeniósł tę sprawę na grunt międzynarodowo handlowy i wyjaśnił, iż ani w Belgii, ani w Królestwie Polskiem, prawa obowiązujące nie opiekują się dostatecznie wierzycielem, który ściśle jest na łasce dłużnika, co podrywa kredyt i oddziaływa fatalnie na rozwój stosunków międzynarodowo-handlowych. Mówca proponuje włączenie projektu belgijskiego do traktatów handlowych.

Ostatnią kwestyą, poruszoną na kongresie ostendzkim, było zabezpieczenie bytu robotników przez kasy emerytalne, oraz udziału państwa w ubezpieczaniu robotników.

W sprawie tej zabrał głos członek belgijskiej izby reprezentantów, socyalista Hektor Denis, zwolennik obowiązkowego ubezpieczenia z udziałem

państwa i pracodawcy. Mówca nadmienia, iż przykład Anglii wykazuje niedostateczność self helpu i to w kraju, gdzie organizacya robotnicza tak się rozwinęła, 12% robotników musi korzystać tam z dobroczynności publicznej. Przed czterema laty ekonomista amerykański, M. Brokes, udał się do Niemiec w celu poznania obowiązkowego ubezpieczenia. Raport jego brzmiał na korzyść tego ostatniego. Społeczeństwo, zdaniem tego uczonego, nie może czekać, aż samopomoc usunie nędzę.

Hektor Denis wzmiankuje następnie, iż zaledwie 25% robotników w Belgii należy do kasy emerytalnej, której działalność winna być, zdaniem mowcy, bezwarunkowo powiększona. Ze sprawą tą w blizkiej łączności znajduje się podział podatków; podatki pośrednie należy zmniejszyć, ponieważ dotyczą one przeważnie robotników. Mówca przemawia za podatkiem dochodowym i za powiększeniem podatku spadkowego w celu zaspokojenia wydatków, wywołanych ubezpieczeniem obowiązkowem.

W udziale państwa w ubezpieczeniu objawia się uczucie solidarności; obowiązkowe ubezpiecze nie rozwinie to uczucie.

Mówca przemawiał następnie za udziałem pracodawcy w ubezpieczaniu. Tym sposobem utworzy się zbawienna solidarność w celu zbliżenia klas społecznych. Obowiązkowe ubezpieczenia stanowi zdaniem mówcy, gwarancyę solidarności między pracodawcą i robotnikiem. Traktaty handlowe przygotowują w świecie ekonomicznym prawdziwy ustrój Stanów Zjednoczonych europejskich. Jednym z głównych czynników potęgi powinno być uogólnienie ubezpieczenia zapewniającego zasłużone wynagrodzenie za pracę. Mowa Hectora Denis wywołała ożywioną dyskuzyę. Przedewszystkiem p. Rafałowicz zastrzegł się przeciwko podatkowi dochodowemu, jako środkowi dla zaspokojenia wydatków, wywołanych udziałem państwa w ubezpieczeniu. Dr. Soetbeor, sekretarz stowarzyszenia izb handlowych niemieckich, wyłożył zasady prawodawstwa ubezpieczeniowego niemieckiego, które okazało się tak pożytecznem.

Co się tyczy ubezpieczenia od nieszczęśliwych wypadków, to premie opłaca pracodawca.

W ubezpieczeniu na wypadek choroby robotnik płaci ²/₃ premii, pracodawca zaś jedną trzecią. Ubezpieczenie na wypadek niezdolności do pracy i starości, zaspokojonem bywa przez składki robotnika, przemysłowca oraz przez państwo. Jest-to jedyny wypadek udziału państwa.

Steger, delegat z Antwerpii, uważa, iż emerytura powinna być przyznana wszystkim pracującym, nietylko robotnikom fabrycznym; wszyscy powinni także uiszczać się ze składek na rzecz kasy emerytalnej. Składka ma być ustosunkowana do dochodu, państwo zaś lub instytucye dobroczynne mają płacić za tych, którzy nie są wstanie ponosić takich wydatków. Niektórzy mówcy zwracali uwagę na niewłaściwość naśladowania pewnych urządzeń zagranicznych, zależnych od zwyczajów i warunków miejscowych. Tak w Belgii nie da się w zupełności zastosować prawo o obowiązkowem ubezpieczeniu w Niemczech, które dało tam takie znakomite rezultaty.

Ożywione rozprawy w tej materyi zakończył prezydujący Strauss, przemawiając za podniesieniem oświaty, jako głównego czynnika cywilizacyi. Przezorność, zdaniem mówcy, powstaje jednocześnie z kulturą. Należy rozwijać zmysł oszczędności u dzieci już w szkole, gdyż później bywa to zbyt trudne. Mówca nie zgadza się ze zdaniem jednego z członków kongresu, jakoby pracodawca był opiekunem robotnika.

Robotnik jest wolny i nie potrzebuje opieki, lecz i pracodawca jest wolny i powinien pojmować, iż, dając dobre wynagrodzenie, liczyć może na korzystną dla siebie pracę

Większość mówców oświadczyła się za obowiązkowem ubezpieczeniem robotników Wszyscy się zgodzili, iż przezorność powinna panować wszędzie; co zaś do udziału pracodawcy i państwa, to udział ich powinien być względny i zależny od rozmaitych okoliczności.

Uważamy za stosowne zaznaczyć, iż już po kongresie ostendzkim czterech deputowanych francuskich wniosło do paryskiej izby deputowanych projekt prawa, zabezpieczającego emerytury starych górników bez potrącań z ich pensyi.

Pracodawca, podług wzmiankowanego projektu, ma składać co miesiąc 6% pensyi górników i urzędników, celem utworzenia kapitału zakładowego pensyj emerytalnych. Składki powyższe, uzupełnione udziałem państwa na wypadek zebrania sumy niedostatecznej, zapewnią pensyę codzienna, w ilości 2 franków, górnikom, mającym najmniej 50 lat, oraz 30 lat służby.

Reasumując wyniki kongresu ostendzkiego, stwierdzamy, iż poruszono i przedyskutowano na nim wiele ciekawych kwestyj spornych. Przemawiało, jak to zauważył w końcu prezydujący Strauss, wielu idealistów, marzycieli sentymentalnych, lecz i idealizm jest w sprawach naukowych potrzebny.

Nauka czyniła tu liczne ustępstwa praktyce, lecz nie mogło być inaczej na zgromadzeniu kupców i przemysłowców, broniących interesów specyalnych. Oprócz tych praktyków tu i ówdzie odezwał się głos teorytyka, często marzyciela, którego zdanie jaskrawo odbijało się wśród zgromadzenia fachowców. Znaczenie kongresu było tylko teoretyczne, lecz teorya ta może z czasem znaleźć częściowe przynajmniej urzeczywistnienie w prawodawstwie.

Byłoby do życzenia, aby choć część racyonalnych postulatów, wygłoszonych na kongresie jaknajprędzej została urzeczywistniona, gdyż drobne cegiełki postępu w przemyśle i handlu utworzą tą drogą z czasem olbrzymi gmach potęgi handlu, jako jednej z podstaw życia społecznego.

Bilans handlowy Austryi z Węgrami.

W okresie 1900—1902 był bilans handlowy Austryi z Węgrami dla Austryi biernym, to znaczy, wartość towarów węgierskich dowiezionych do Austryi była ogółem większą, aniżeli wartość towarów wywiezionych z Austryi do Węgier. W szczególności wynosił w r. 1902 dowóz z Węgier do Austryi 944,510.438 k., wywóz zaś z Austryi do Wągier 873,849.335 k., niedobór więc bilansu austryackiego 70,661.103 koron. Statystyka węgierska szacuje wartość wywozu austryackiego do Węgier nieco wyżej i wskutek tego podaje niedobór bilansu austryackiego w kwocie niższej o 17·3 milionów koron. W r. 1900 wynosił niedobór bilansu Austryi 36,443.829 k., w r. 1901 zaś 27,779.822 k. Wszelako w cyfrach wzajemnego wywozu i dowozu między obu państwami nie jest ściśle oddzielony towar obcy transitowy, wskutek czego nie można

cyfr tych odnosić wyłącznie do produkcyi krajów monarchii.

Węgry dostarczają Austryi głównie surowców, Austrya zaś Węgrom głównie towarów przemysłowych. Stąd też w zawarciu ugody z Węgrami mają w Austryi interes ekonomiczny głównie przemysłowcy, w Węgrzech zaś rolnicy. Z ogólnej wartości towarów wywiezionyah w r. 1902 z Austryi do Węgier przypadało na surowce tylko 9·1 proc. (79.825.000 koron), na fabrykaty zaś 80·1 proc. (699,506.000 koron), na półfabrykaty 10·8 proc. (94,518.000 kor.) Przeciwnie zaś z ogólnego dowozu z Węgier do Austryi przypadało w r. 1902 na surowce 60·5 proc., na fabrykaty 33·3 proc., na półfabrykaty 6·2 proc., wartości.

Pomimo zmiennych urodzajów w ostatnich trzech latach w Austryi i Węgrzech przedstawia się w nich dowóz zboża z Węgier do Austryi w cyfrach bardzo do siebie zbliżonych. Przeciętnie wynosił dowóz zboża z Węgier do Austryi (wraz z mąką) 22,669.000 cetnarów metrycznych rocznie t. j. ilość, przedstawiającą 20 prc. całej równoczesnej produkcyi zboża w Węgrzech, 34 proc. całej produkcyi w Austryi, a 90 prc. całego ogólnego wywozu zboża z Węgier. Samej mąki węgierskiej dowieziono w r. 1902 do Austryi za 144 milionów koron z tej suny 8·6 proc. (501.000 cetn. metrycz.) do Galicyi; cyfry te wyjaśniają przyczyny zachwiania naszego przemysłu młynarskiego, który niezdołał nawet targów krajowych opanować wobec zwycięskiej konkurencyi młynów węgierskich.

Także dowóz bydła i produktów zwierzęcych z Węgier do Austryi wzrasta widocznie; w r. 1902 wynosiła wartość tego dowozu 237 milionów koron, o 26 milionów koron więcej niż w r. 1901, około 23 proc. wartości całego dowozu z Węgier.

Dowóz bydła rzeźnego z Węgier do Austryi wynosił na rok 1902 o 80 milionów koron więcej, niż wartość całego wywozu bydła rzeźnego z monarchii austryacko-węgierskiej za granicę — Dowóz mleka z Węgier w r. 1902 wynosił 341.241 cetnarów metrycznych, dowóz masła zaś 27.000 cetnarów metrycznych. Jest to pole produkcyi rolnej, na którem Galicya powinna rozwinąć żywszą działalność eksportową, ponieważ ma w swojej gęstej ludności włościańskiej i znacznej liczbie krów znakomite warunki produkcyi; niestety w Węgrzech organizacya spółek mleczarskich znaeznie szybciej postępuje, aniżeli u nas. Ważnem jest pod tym względem wyjednanie w traktacie handlowym z Niemcami zniżki cła na masło, albowiem eksport masła z monarchii do Niemiec w roku 1902 wynosił 64.000 cetn. metrycznych.

Wywóz galicyjskich olejów mineralnych z Austryi do Węgier wzrósł w r. 1902 z 1,064.680 cetn. metr. do sumy 1,220.255 cetnarów metrycznych. Z powodu zniżki cen surowca jednak z 5·25 koron w roku 1901 na 3·10 koron przeciętnie w r. 1902 zmniejszyła się ogólna wartość wywozu z 11,415 000 koron do sumy 9.942.000 koron w roku 1902.

Z wielu innych interesujących dat, jakie zawiera najnowsza publikacya statystyczna, podajemy jeszcze daty odnoszące się do wzajemnego obrotu towarów kolonialnych, ponieważ towary te pochodzą wyłącznie z zagranicy i podają w związku z statystyką handlu zagranicznego monarchii stosunek konsumcyi obu państw monarchii tych towarów a tem samem ich stosunkowy udział w dochodach cłowych z tych przedmiotów. Cały dowóz towarów kolonialnych do monarchii austryacko węgierskiej wynosił w r. 1902 ogółem 478.130 cetnarów metr., z czego na Austryę przypadało 398.893 cetn. m., czyli 83·4 prc., na Węgry zaś 79·237 cetn. metr., czyli 16·6 prc. W szczególności dowóz kawy rozdzielał się między Austryą i Węgry w stosunku 84·6 prc. i 15·4 prc., dowóz herbaty zaś w stosunku 79·5 prc. i 21·5 prc. Dochód z cła od kawy wynosił w r. 1902 w całej monarchii 16·7 milonów zł. w złocie, od herbaty zaś 0.9 mil. zł.; w stosunku więc do konsumcyi więc przypadałoby na Węgry razem z dochodu cła od kawy i herbaty tylko 2·7 milionów zł. w złocie, gdy w rzeczywistości cła idą na cele wspólne, na które wynosi udział Węgier $33^3/_{49}$ prc., czyli z cła od kawy i herbaty przypada na korzyść Węgier okrągło 5·9 milionów zł. w złocie więcej, niż konsumcya Węgier faktycznie w cle od kawy i herbaty opłaca.

W sprawie reformy węgierskich kas oszczędności.

Znany ekonomista węgierski Eugeniuzz Eugyeli ogłasza w „Pester Llod“ swoje zapatrywania na dążności reformaterskie w sprawie kas oszczędności na Węgrzech i wykazując, iż w ostatnich czasach w tym kierunku objawiają się dwa kierunki przedstawia najnowsze usiłowania na polu tych reform w sposób następjący: Jeden za wzmiankowanych kierunków dąży do tego, aby utworzyć wielki bank na akcye z kapitałem około 10 milion koron, któryby miał za zadauie wejść w stosunki ze wszelkiemi instytucyami prowincyonalnymi, subskrybującymi jego akcye. Bank ten miałby, mianowicie reeskontować ich weksle, oraz w inny sposób przez udzielanie kredytu im pomagać. Zysk z tych interesów, po potrąceniu kosztów zarządu, zostałby rozdzielony między zakłady będące w posiadaniu akcyi we formie dywidendy. Zwolennicy tego kierunku, za którym oświadczyła się już przeważna ilość instytucyi, odbyli z początkiem bieżącego roku naradę i uchwalili założyć bank taki pod firma „Bank zwiąkowy węgierskich prowincyonalnych zakładów kredytowych“. Myśl wprawdzie bardzo dobra, gdyby jej inicyatorowie nie postawili sobie oprócz interesu innego obszerniejszego jeszcze zadania, które z istotą towarzystwa akcyjnego nie da się dobrze pogodzić. Dalsze to zadanie mianowicie ma polegać na przedsięwzięciu środków zdążających do sanacyi kredytowych stosunków. Słowem założyć sią mający bank ma stanowić instytucyę na zysk obliczoną a nadto być niejako zakładem poprawczym dla instytucyi prowincyonalnych. Otóż już sama wysokość projektowanego kapitału akcyjnego dowodzi, iż bank w pierwszym rzędzie będzie miał na oku robienie interesów. Zadanie zaś moralne będzie na drugim planie a zachodzi obawa, że zadanie to w ogóle urzeczywistnione nie zostanie. Pomijając już kwestyę czy w obecnych stosunkach założenie nowej znaczniejszej instytucyi bankowej jest potrzebne i pożądane — jest Engyeli zdania, że pierwsza akcya do zreformowania i poprawienia stosunków kredytowych w drodze samopomocy nie powinna być połączoną z dążeniem do osiągnięcia zysków.

Drugi z kierunków, o którym na wstępie wspomniano, dąży pod egidą Centralnego banku hipotecznego dla węgierskich kas oszczędności do reformy i sanacyi zakładów kredytowych prowin-

cyonalnych w drodze autonomicznej, do naprawy obecnych niedomagań i błędów, bez oglądania się na osobisty interes inicyatorów. Zwołana na dzień 8. marca b. r. konferencya zastanawiała się nad zastępstwem i popieraniem wspólnych interesów, nad zgodnem postępowaniem w sprawach dotyczących wspólnych interesów, nad rozwojem i udoskonaleniem instytucyi kas oszczędności, nad założeniem organów fachowych, nad kontrolą fachową i sprawami dotyczącemi urzędników. W dalszym ciągu swych wywodów Engyeli porównując stosunki kas oszczędności w cys i trans Litawii poddaje węgierskie zakłady ostrej krytyce i przedstawia korzyści, jakie austryachie gminy i powiaty mają ze swych kas oszczędności — podczas gdy na Węgrzech uwzględnia się jedynie interes akcyonaryuszy. Oświadcza się wreszcie za założeniem zakładu centralnego na wzór austryackich, gdyż tylko taki zakład w zupełności odpowiedzieć może potrzebom kas oszczędności i przynieść może korzyści społeczeństwu a wszczególności związkom autonomicznym.

Polityka finansowa Rusinów.

W artykule naczelnym pod tytułem: „Kapitały ruskie", notuje „Diło" stan ruskiej polityki finansowej na podstawie sprawozdania „krajowego Związku kredytowego" za ostatnie cztery lata (od roku 1899 do 1902). Z tego sprawozdania wynika, jak z zadowoleniem podnosi „Diło", że koncentracya kapitałów ruskich w ruskich instytucyach, przedstawia się „imponująco". W koncu roku 1899 było ruskich Towarzystw kredytowych zarejestrowanych tylko 10 z 6539 członków, a w końcu r. 1902 tej kategoryi Towarzystw jest już 47 z 20983 członków. „Wprawdzie w porównaniu z innymi narodami jeszcze bardzo niewiele, lecz powiada dalej „Diło" — jest to tylko początek, a miarę żywotności i wróżbę o przyszłości jakiejś akcyi, stanowi tempo jej rozwoju; a więc śmiało rzec możemy, jeżeli akcya na tem polu będzie się rozwijać i w tem samem tempie, to nietylko dorównamy, lecz wyprzedzimy naszego przeciwnika. Przytem nie należy zapominać, iż każdy nasz postęp w tym kierunku jest równoczesnem osłabianiem naszego przeciwnika, bo przelewa kapitały z jego do naszych kas; z kredytu korzysta nie jego, a nasz ogół i zyski idą na nasze cele, a nie na jego."

Przy tej sposobności ruski organ narodowo-radykalny robi reklamę dla Tow. kredytowych ruskich ze szkodą innych istniejących w Galicyi. Usiłuje bowiem przekonać ogół ruski, że „ruskie Towarzystwa oparte są na realnej podstawie, że kierownictwo ich jest poważnem i fachowem, że każdy grosz, deponowany w ruskich instytucyach kredytowych, jest nietylko należycie zabezpieczony lecz spełnia nadto ważną misyę w naszej pracy narodowej". Równocześnie z tą reklamą dla Tow. kredytowych ruskich, idzie podkopywanie ufności do podobnych instytucyi finansowych polskich, pod któremi, jak dowiodła historya kilku lat ostatnich, chwieją się czasami nogi.

Najwięcej boli narodowo-radykalnych Rusinów z „Diła", że dotąd jeszcze w samej tylko lwowskiej kasie oszczędności leży przeszło 10 milionów koron grosza ruskiego, a w innych bankach polskich jeszcze więcej. Wskutek tego daje „Diło" upomnienie społeczeństwu ruskiemu, iż „składając pieniądze do cudzych banków, hodujemy naszą krwawą pracą cudzych ludzi, wrogów naszych. Z kredytu korzystają cudzy ludzie, a zyski bankowe idą również na cudze, obce nam cele".

Ruch wkładek

w Związkowych Kasach oszczędności za miesiąc czerwiec 1903

		%	Stan kapitału wkładkowego z dniem 30. maja 1903		W ciągu miesiąca czerwca						Różnica		Stan kapitału wkładkowego z dniem 31. lipca 1903	
					Wynosiły wkładki			wypłacono						
			K.	h.	stron.	K.	h.	stron.	K.	h.	K.	h.	K.	h.
Bochnia	m.	5	2,464.596	40	173	59.745	02	215	71.363	32	— 11.618	30	2,503.986	63**)
Bochnia*)	p.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—
Bohorodczany	p.	4½	202.168	06	47	8424	33	29	6.097	41	+ 2.326	92	204.494	98
Brzeżany	p.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—
Buczacz	p.	—	548.117	48	—	26.353	32	—	28.694	53	— 2.341	21	557.513	27
Dobromil*)	p.	4	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—
Dolina*)	p.	4½	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—
Drohobycz	m.	—	1,175.461	24	90	53.188	91	70	48.976	02	+ 4.212	89	1,201.706	98**)
Gorlice	p.	4½	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—
Horodenka*)	p.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—
Jarosław	m.	4½	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—
Kałusz	p.	4½	774.212	81	86	29.313	90	73	29.817	77	— 503	87	778.930	08**)
Kołomyja	m.	4	3,820.023	24	268	73.489	53	291	96.100	27	— 22.610	74	3,868.856	74**)
Kraków	m.	4	30,738.563	66	2712	850.962	93	2538	840.417	51	+ 10.545	42	30,749.109	08
Kraków*)	p.	4½	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—
Lwów		3¾	24,775 102	25	5852	2,115.724	66	3981	1,296.475	11	+ 819.249	55	25,594.351	80
		4	46,959.492	31	10	25.067	84	1624	543.875	36	— 518.807	52	46,440.684	79
Myślenice*)	p.	4½	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—
Nowy Sącz*)	p.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—
Podgórze*)	m.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—
Sambor	m.	4½	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—
Śniatyn	m.	—	188.744	46	31	7.731	67	31	10.900	96	— 3.169	29	189.724	25**)
Śniatyn*)	p.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—
Sokal	m.	4½	732.503	26	56	19.252	93	59	23.782	61	— 4.529	68	742.795	74**)
Stryj	m.	4	1,574.898	17	141	57.492	73	131	36.955	29	+ 20.537	44	1,623.504	68**)
Tarnopol	m.	4½	5.892.106	01	1034	365.512	50	710	268.244	41	+ 97.[illegible]68	09	5,989 374	10
Trembowla*)	p.	4½	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—
Tarnobrzeg*)	p.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—
Wieliczka*)	p.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—
Wadowice	p.	4½	3,981.869	11	245	163.628	47	270	135.050	41	+ 28.578	06	4,010.447	17
Zaleszczyki	p.	5	355.084	50	30	17.212	40	27	7.795	55	— 9.416	85	364.501	65

*) Do chwili zamknięcia numeru wykazu nie otrzymaliśmy.

**) Po dopisaniu procentów za I. półrocze 1903.

Nowa kolej żelazna wzdłuż Australii.

Projekt budowy linii kolejowej przez całą Australię z południa na północ był jeszcze przed kilku laty poruszony przez rząd południowej Australii i częściowo nawet urzeczywistniony przez budowę dwóch linij od portu Darwin na północnym brzegu Australii na południe do Pine Greck na przestrzeni 146 mil i od Adelajdy południowym brzegu w kierunku północny do Oodnattu na przestrzeni 678 mil, połączenie tych dwóch linij nie mogło być dokonanem z powodu trudności finansowych, gdyż rząd obawiał się zbyt wielkich wydatków, jakie pociąga za sobą budowa kolei żelaznej o długości okrągło 2.000 mil. Wreszcie jednak obawa konkurencyi, jakąby mogło stworzyć inne państwo w Australii przez budowę analogicznej linii kolejowej zwyciężyła i 13 listopada ubiegłego roku została sankcyonowaną przez rząd południowej Australii ustawa, która zarządza połączenie miejscowych punktów obydwu wspomnianych linij kolejowych.

Nowa projektowana linia kolejowa będzie miała ogromne ekonomiczne znaczenie dla Europy, gdyż stosunkowo nie wielka przestrzeń oceanu oddziela Port-Darwin od Port-Arturu, końcowego punktu kolei syberysjkiej, a przez budowę projektowanej linii kolejowej wzdłuż Persyi i południowych Indyi aż do Syngapore przestrzeń morska od Port-Darwinu będzie jeszcze o trzy dni krótszą i w ten sposób zostanie ułatwioną komunikacya pomiędzy Europą i Australią; cała środkowa Australia czyli tak zwany kraj „Northern Territory“, należący do państwa »Południowa Australia« ze swymi olbrzymiemi bogactwami mineralnemi będzie otwarty dla handlu wszechświatowego.

„Northern Territory“ leży między 11 i 26 stopniem geograficznej szerokości południowej półkuli i zajmuje przestrzeń 523·620 angielskich mil kwadratowych (mila kwadratowa = 2 kwadratowym kilometrom); klimat posiada tropikalny, lecz zdrowy okres deszczów trwa od października do kwietnia.

Z bogactw mineralnych tego kraju pierwsze miejsce zajmuje złoto, którego jakość o 25 proc. przewyższa inne gatunki złota; kraj ten w okresie od r. 1880 1901 dostarczył 491 479 uncyj złota wartości 1,695.479 funtów szterlingów; niezawodnie kolej nowa przyczyni się do podniesienia produkcyi złota, gdyż dotąd w głębi kraju dla braku komunikacyi poszukiwania były ograniczone.

Z innych metali w kraju tym znajduje się srebro, miedź, cyna i ołów z przymieszką srebra.

Ogólna produkcya tych metali w okresie 1770—1901 stanowiła wartość 1,880.000 funtów szterlingów.

Jeśli się uwzględni, że transport tych metali odbywany dotąd drogą kołową jest nadzwyczaj drogi, to łatwo zrozumieć jakiem dobrodziejstwem dla kraju i dla ogólnego handlu światowego będzie nowa kolej.

Najważniejsze jednak znaczenie nowa kolej będzie miała dla rozwoju rolnictwa w Australii, gdzie dotąd olbrzymie przestrzenie leżą odłogiem; w pierwszej linii rozpocznie się zapewne na olbrzymią skalę kultura bawełny, jakkolwiek bawełna nie jest w Australii rośliną rodzimą, jednakowoż przestrzeń nadbrzeża Oceanu indyjskiego, szerokości 70 mil i brzegi rzek wpadających do tego Oceanu wybornie się nadają do kultury bawełny. W drugim rzędzie ogromnie się rozwinie uprawa ryżu, czemu sprzyjać będzie obfitość deszczów tak jak we francuskiej Kochinchinie, która eksportuje rocznie $^1/_2$ miliona ton ryżu. Próby wykonane w okolicy Portu-Drawin wykazały trzciny cukrowej, kawy, tytoniu, juty, orzechów, drzewa gumowego i rozmaitego rodzaju palm.

Pyszne łąki w tym kraju będą się nadawać znakomicie do hodowli bydła, koni, owiec na wielką skalę. Rząd „Południowej Australii“ oblicza już dzisiaj że na łąkach i pastwiskach „Northern Territory“ może się żywić z łatwością 2,000.000 sztuk bydła rogatego, 10 milionów owiec i że można będzie się zająć na większą skalę hodowlą australskich koni, skoro tylko środki komunikacyjne ułatwiać będą eksport bydła. Już i dzisiaj bez istnienia kolei jest w Australii dość znacznie rozwinięty eksport bydła którego wartość można oszacować na 170.000 funtów szterlingów rocznie.

Nowa kolej będzie przechodzić z południa na północ przez następujące miejscowości, które dzisiaj są stacyami telegraficznemi: Charlotte Waters Alice Springs, Barroce-Creen, Tennant-Creek, Powell-Creek, Daly Waters i stąd na północny zachód do Katherino Station i do Pine Creek, skąd już obecnie prowadzi kolej do Port-Darwin.

Ponieważ budowa nowej kolei połączona jest z olbrzymimi kosztami, których nie były w stanie pokryć, przeto układ z przedsiębiorcą jest zawarty na podstawie tak zwanego „Land-grant“, systemu który to system praktykowano przy budowie kolei transamerykańskiej i kanadyjskiej kolei Pacific. System ten polega na tem, że rząd oddaje przedsiębiorcy za każdą milę wybudowanej kolei grunt przy kolei, najwyżej jednak 75.000 akrów powierzchni na własność.

Własność ta rozciąga się i na bogactwo mineralne w ziemi zawarte. Po ukończeniu 40 mil toru kolejowego, przedsiębiorca może sobie wybrać parcele ziemi, graniczące z koleją, o ile możności we formie czworokątnej o 20 milach szerokości i kolejno z jednej i drugiej strony toru, które przechodzą na jego własność.

Od oddania przedsiębiorcy na własność są wykluczone: wąskie przestrzenie tuż przy torze kolejowym, dalej grunta, które są własnością gmin, pola złotonośne, które zostały proklamowane, jako takie przed sankcyonowaniem ustawy o budowie, przestrzeń 60 metrów szeroka, na której leży linia telegraficzna; wreszcie łożyska spławnych rzek i drogi publicznie.

Oprócz tego oddane już na własność przedsiębiorcy grunta mogą być odebrane, jeśli zajdzie potrzeba budowy przez nie dróg lub odgałęzień kolei

Przy budowie więc nowej kolei przedsiębiorca otrzyma na własność 75 milionów arków ziemi; w każdym razie pozostanie jeszcze 260 milionów akrów własnością kraju, które dzięki nowej kolei mogą być źrodłem olbrzymiego bogactwa.

„Petrolea“.

Rokowania o założenie „Petrolei« doprowadzono do zadowalniającego wyniku, usunąwszy trudności, które się wyłoniły i po bezwarunkowem przystąpieniu Towarzystwa „Potok“. Prowizoryczny komitet, przewidziany w regulatywie »Petrolei», już się ukonstytuował i natychmiast rozpocznie swoją czynność. Właściwa czynność jednak rozpocznie się dopiero po nadejściu koncesyi ze strony władz kompetentnych.

Rokowania galicyjskich przemysłowców naftowych co do założenia Tow «Petrolea» trwały prawie dwa miesiące Na ostatniem posiedzeniu reprezentowani byli prawie wszyscy interesenci, a ci, którzy nie mogli przybyć, pisemnie zgłosili przystąpienie. To też obecnie uważać można Towarzystwo „Petrolea“ za definitywnie ukonstytuowane, organizacya „Petrolei“ obejmuje całą produkcyę surowca galicyjskiego, którą na r. b. obliczono na 55000 cystern. Prawdopodobnie zwiększy się też produkcya, gdyż nowa organizacya już z góry zapewniony ma eksport do Niemiec. Niemieccy geologowie, którzy objeżdżali przed kilku miesiącami Gelicyę, w sprawozdaniu swem wobec interesów berlińskich stwierdzili, iż produkcya da się nawet potroić.

Proponentami „Petrolei“ były z początku: Akcyjne Tow. dla przemysłu naftowego, gal. Tow. karpackie, uryckie Tow. „Potok“, i Karol Perutz. Do nich przyłączyły się dalej Tow „Schodnica“, Anglo-Galician Petroleum Comp,, gal. Kasa oszczędności, Tow. hanowersko-galic., ks. Lubomirska, Perkins, Mac Intosh, Elgiutet Scott, druga firma Perutz, Mikucki, Sroczyński i Bogusz. Firmy te reprezentują ogółem $^5/_6$ produkcyi Galicyi. Reszta firm, które razem reprezentują $^1/_6$, również do organizacyi przystąpiła. Prezydentem prowizorycznego komitetu wybrano Mac Garveya.

Dziś już przewidzieć można, że założenie «Petrolei» doprowadzi do dalszej organizacyi, obejmującej rafinerye naftowe. Przypuszczają, że wkrótce rozpoczną się te rokowania i że także ta akcya w ciągu kilku tygodni korzystnie będzie załatwioną. Tem bardziej można na to liczyć, ponieważ najwybitniejsi interesenci-rafinerzy reprezentowani są już jako producenci surowca w „Petrolei“.

„Petrolea“ obejmie przedewszystkiem potrzebną reorganizacyę, a to w ten sposób, że rezerwoary, obejmujące około 20000 cystern i należące do poszczególnych producentów, wydzierżawi na razie, a producenci wypłacać jej będą 6 hal od centnara metr. jako magazynowe t. j. 6 kor. za cysternę i 2% komisowego. Ci członkowie, którzy są zarazem rafinerami, mogą dowoli pobierać ropę z rezerwoarów dla swoich rafineryi, cała reszta będzie wspólnie sprzedawana, a przeciętna cena rozdzielona rocznie pomiędzy interesentów.

Obok tego dochodzi druga jeszcze wiadomość ważna dla przemysłu naftowego, a dotycząca produkcyi rumuńskiej. Mianowicie odbyło się w Londynie zgromadzenie „Telega Oil Company“, które zajmuje się wydobywaniem ropy w Rumunii. Towarzystwo miało dotychczas akcyi za 320000 funt., szterlingów, onegdaj podwyższyło kapitał akcyjny o 80000 f. szt Akcye te objęła berlińska Disconto Gesellschaft i Bleichröder. Obecnie produkcya w Rumunii ma być użytą głównie do eksportu do Niemiec. Spółka zamyśla eksportować do Niemiec tylko surowiec i rafinować go w Niemczech. Jestto ta sama spółka, która bezskutecznie starała się o zrobienie podobnego interesu w Galicyi.

Dostawy krajowe.

W najbliższym czasie rozpisze lwowska dyrekcya ruchu kolei państwowych konkurencyę dla dostawy sukna, wełnianych materyałów sukiennych, materyałów płóciennych i bawełnianych (szczególnie drelichów) na uniformy dla służby kolejowej na całej sieci galicyjskiej. Każda z trzech galicyjskich dyrekcyi ruchu rozpisze następnie dla swego okręgu konkurencyę dla konfekcyi tych uniformów.

Do tej pory przemysł galicyjski sukna kolejom państwowym prawie wcale nie dostarczał (prócz fabryki Strzygowskiego w Białej, która brała częściowy udział w dawniejszych dostawach tego rodzaju). Konfekcya także w części tylko bywała powierzana krawcom krajowym. Upominamy się też słusznie i coraz energicznej o zmianę dotychczasowego sposobu traktowania Galicyi przy rozdawnictwie dostaw państwowych. Pierwszym jednak warunkiem ta iej zmiany jest oczywiście, by przemysł nasz stawał w danych wypadkach do współzawodnictwa. Nie wolnoby mu było narzekać na upośledzenie, gdyby nie konkurował.

Dlatego zwracamy uwagę naszych producentów wymienionych materyałów, oraz krawców, na tę bliską większą dostawę, która, odmiennie od dotychczasowej szkodliwej praktyki, według której czas trwania kontraktu wynosił tylko rok, będzie oddana na dwa lata. Do konkurencyi o dostawę sukien mogłyby stanąć, prócz fabryki Strzygowskiego w Białej, fabryka żywiecka, Tow. sukiennicze w Rakszawie, zakład Zajączka i Lankosza w Kętach; w dostawie materyałów lnianych i bawełnianych, zwłaszcz drelichów, mogłaby wziąć udział firma Jakóba Bobera w Krakowie, od której zresztą bywały już dawniej brane drelichy dla kolei państwowych.

W zakresie konfekcyi powinno nastąpić porozumienie między krawcami krajowymi. Do konkurencyi mogłyby wystąpić istniejące już lub zawiązujące się dopiero organizacye krawieckie, ak Związek katolickich krawców w Krakowie i projektowana organizacya fabryczna krawców lwowskich. Przynajmniej konfekcya cała powinna przypaść w udziale przemysłowi krajowemu. Należy tu jednak zwrócić otwarcie uwagę na liczne skargi, na to, że nasi krawcy przy dostawach publicznych, o ile mieli w nich udział, nie zawsze wywiązywali się należycie z zadania, w szczególności, że robota bywała niedbała i nie dość trwała. Skargom tego rodzaju trzeba odebrać na przyszłość wszelki choćby cień uzasadnienia jeśli się chce, by pretensye nasze o większe uwzględnianie przemysłu galicyjskiego uznano za słuszne. A skargi te pochodzą nietylko z kół wrogich przemysłowi galicyjskiemu, lecz także od ludzi, którzyby mu radzi przyjść z pomocą i czynią to naprawdę, gdzie mogą.

Przy rozpisaniu dostawy wymienionych na wstępie materyałów, będzie zastosowany system „wzoru normalnego“, przyjęty od wojska. Polega on na tem, że przedkładane z ofertami próbki sukna i t. d. muszą odpowiadać wzorowi, przepisanemu przez władzę rozdawniczą, a wziętemu z jednej z fabryk. I tak dla sukien i mat ryałów wełnianych sukiennych wzory normalne będą pochodziły z fabryki Zipsera w Klikuszowicach. (Niewątpliwie też ta firma dostanie część dostawy, a że wykona je według wszelkieg prawdopodobieństwa nie w Klikuszowicach na terytoryum galicyjskiem, lecz w drugiej swej fabryce w Bielsku, przeto już w tem samem będzie się mieściło upośledzenie przemysłu galicyjskiego). Wzory normalne na drelichy i t. p. będą pochodziły od firmy Tausig & Comp.

System „wzoru normalnego“ daje szerokie pole do protegowania tych firm, których wzory przyjęto za normalne, i może prowadzić do zmonopolizowania dostaw danej kategoryi w rękach

tych ostatnich. Nic łatwiejszego bowiem, jak wynaleść między wzorem normalnym, a wzorami i z innych fabryk konkurujących jakieś drobne różnice, we fabrykacyi nie uniknione i użyć ich jako pretekstu do faworyzowania tego przedsiębiorstwa które dostarczyło wzoru normalnego. Przeciw takiemu systemowi, wymierzonemu wprost przeciw przemysłowi galicyjskiemu, powinno się wystąpić z całą energią. Środkiem walki przeciw niemu będzie to, jeśli do obecnej konkurencyi staną wszystkie przedsiębiorstwa galicyjskie, wysilając się na sporządzenie wzoru jak najlepszego i jak najbardziej odpowiadającemu wzorowi normalnemu. W razie, gdyby mimo spełnienia tego warunku firm naszych nie uwzględniono lub uczyniono to tylko w niestosunkowo drobnej mierze, wtedy trzeba będzie zaraz solidarnie podnieść głośną skargę i zademonstrować *ad oculos* szkodliwość samego systemu, jako dającego pole rażącej niesprawiedliwości. Podobne fakta krzywdzenia produkcyi galicyjskiej trzeba wogóle traktować *in concreto* i na gorąco, a nie pozostawiać im wyłącznie charakteru materyałów informacyjnych do jakiejś ogó niejązej akcyi. Spodziewamy się, że nie przebrzmi bez skutku ten apel, wystosowany do krajowych przedsiębiorstw w interesie rozwoju przemysłowego kraju, oraz w interesie umocnienia pozycyi naszego przemysłu wobec władz i zakładów państwowych.

Wystawa przeglądowa

przemysłu kraj. w Brzeżanach.

Miasto i powiat brzeżański, już nie poraz pierwszy wysuwają się naprzód, w szlachetnej emulacyi z innemi okolicami kraju co do pracy nad gospodarczem podniesieniem i narodowem uświadomieniem kraju.

W świeżej pamięci mamy jeszcze poważny objaw społecznej harmonii i solidarności obok świadomej celu stanowczości i energii w działaniu, jakim był ostatni wiec polski w Brzeżanach, a już przychodzi nam zanotować nowy dowód żywotności ziemi brzeżańskiej i dzielności tamtejszego społeczeństwa.

Krajowy Związek przemysłowy, instytucya, jak wiadomo, ruchliwa i rozwijająca coraz szerszą działalność w kierunku podniesienia i obrony przemysłowej produkcyi kraju, powziął zamiar systematycznego rozbudzania w poszczególnych okolicach kraju większego zainteresowania produkcyą krajową trojaką drogą: po pierwsze, przez powoływanie do życia w każdem większem i mniejszem mieście odrębnych, samoistnych towarzystw „Pomocy przemysłowej“, na zasadzie ustawy z r. 1867 mających stworzyć z czasem rodzaj ogólnej krajowej „Ligi przemysłowej“ i powołanych do jak najenergiczniejszego agitacyjnego działania ku obronie rodzimego przemysłu, następnie przez urządzenie w każdem mieście na razie przynajmniej „Kramu wyrobów krajowych“, ile możności na rachunek osób prywatnych lub towarzystw pomocy przemysłowej, a to celem stworzenia źródeł wyłącznie tylko tym wyrobom służących, a wreszcie przez urządzanie w większych miastach sezonowych „wystaw przeglądowych wyrobów przemysłu krajowego“, mających na celu poinformować jak najszersze koła konsumentów o tem, które z krajowych wyrobów mogłyby już zastąpić w zupełności wytwory obce do kraju importowane.

Wystawy takie, urządzane ile możności oszczędnie i bez niepotrzebnego aparatu pompy i dekoracyi, mogą stać się znakomitym środkiem informacyi tak dla kupców wymawiających się obecnie nieraz nieznajomością źródeł krajowej wytwórczości, jak i dla tej części naszego społeczeństwa, która bądź przez apatyę, bądź przez fałszywe uprzedzenia nie chce, lub nie umie zapoznać się z właściwym stanem własnej naszej produkcyi.

Otóż początek w tej rozumnej i świadomej celu akcyi zrobiły Brzeżany. Myśl rzucona przez jednego z członków krajowego Związku przemysłowego znalazła natychmiast życzliwy oddźwięk i sympatyczne przyjęcie u wszystkich kół mieszkańców Brzeżan i okolicy.

Projekt oparty na wyszczególnionym wyżej programie działania, wzięto przed tygodniem pod obrady komitetu inicyatorów i rozpoczęto już pracę we wszystkich wymienionych kierunkach.

Przedewszystkiem powołano do życia „Towarzystwo pomocy przemysłowej z siedzibą w Brzeżanach“, którego statut przedłożony już został namiestnictwu i do którego zgłosiło swój udział kilkadziesiąt osób z miasta i okolicy. — Równocześnie postanowiono założenie w Brzeżanach sklepu lub na razie kramu towarów krajowych, których miasto tamtejsze dotychczas mimo licznych sklepów prawie nie widuje nigdy, a wreszcie uchwalono urządzenie „Wystawy przeglądowej przemysłu krajowego“.

Wystawa ma się odbyć w pierwszej połowie miesiąca października i rozpocznie w dniu 4 października b, r.

Pomieszczenia na wystawę udzielić ma miejscowe Towarzystwo „Sokoła“ w swoim własnym wspaniałym gmachu, którego ukończenie jest właśnie w toku.

Równocześnie z otwarciem wystawy, nastąpi też prawdopodobnie poświęcenie i otwarcie gmachu „Sokoła“, który w ten sposób zainauguruje swoje własne gospodarstwo w sposób czynem rzetelnie obywatelskim i patryotycznym.

Na protektorów wystawy uproszono prezesa krajowego Związku przemysłowego posła hr. Mycielskiego z Borynicz i hr. Jakóbowę Potocką z Brzeżan.

Prezydyum wystawy spoczywa w rękach marszałka powiatu brzeżańskiego posła Traczewskiego posła dra Schätzla i burmistrza miasta Brzeżan dra Zauderera.

Ponieważ wystawa ta ma mieć charakter informacyjny i stanowić będzie prawdopodobnie ważny czynnik w kierunku rozbudzenia zainteresowania produkcyą krajową w całej ziemi brzeżanskiej i okolicy, przeto w interesie producentów krajowych leżeć powinno jak najliczniejsze obesłania tej wystawy i to, ile możności, wyrobami powszechnego. szerokiego użytku, przyczem zapewne nie ujdzie uwagi naszych wytwórców ta okoliczność że jeżeli chcą skutecznie konkurować z zalewem obcej produkcyi, muszą podawać na tę wystawę i w każdej podobnej sposobności ceny możliwie jaknajniższe, aby wykorzenić w sferach konsumentów tę fatalną i z gruntu fałszywą opinię, że towar krajowy jest droższy od zagranicznego i że my rzekomo jesteśmy za biedni, aby sobie pozwalać na popieranie krajowej wytwórczości.

NOTATKI.

Konkurs. Towarzystwo farmaceutyczne w Warszawie ogłasza konkurs na napisanie w języku polskim: „**Wskazówek do prowadzenia rachunkowości w aptekach**".

Podręcznik ten powinien obejmować: 1) Treściwie i jasno wyłożone główne zasady buchalteryi podwójnej. 2) Wykaz, opis i wzory ksiąg buchalteryjnych niezbędnych do prowadzenia rachunkowości w aptekach. 3) Wykaz i objaśnienia rachunków księgi głównej. 4) Ospis ustanowienia czystego dochodu rocznego i porządzenia bilansu rocznego.

Podręcznik powinien być napisany językiem jasnym i popularnym, wszelkie wyrażenia specyalne powinny być objaśnione tak, ażeby nawet osoby, nie znające buchalteryi, mogły przedmiot traktowany w podręczniku dobrze zrozumieć.

Jako nagrodę za napisanie bezwzględnie dobrego i odpowiadającego wszyskim warunkom konkursu przewodnika, przeznacza się **250 rb**.

Podręcznik przyjęty i nagrodzony *przechodzi na własność Towarzystwa farmaceutycznego*

Sąd konkursowy składają pp.: Edward Gessner, Erazm Lisner, Jan Rutkowski i August Zieliński.

Rękopisy, czytelnie przepisane i opatrzone godłem, wraz z kopertą zapieczętowaną, zawierającą nazwisko i adres dokładny autora i opatrzoną tem samem godłem co rękopis, należy nadsyłać do sekretarza Towarzystwa farmacąutycznego, p. K. Heinrycha, apteka na Placu Teatralnym w Warszawie.

Termin nadsyłania prac konkursowych oznacza się do dnia 30. listopada r. b.

Gal. Bank kredytowy w likwidacyi we Lwowie, za przystąpieniem Banku Gal. dla handlu i przemysłu, łtóry objął komisowe zrealizowanie aktywów i przyjął na się wypłatę książeczek wkładkowych Gal. Banku kredytowego, wypowiadają niniejszem wszystkim posiadaczom płatnych do rąk oskarzyciela książeczek wkładkowych, do rąk ustanowionego dla nich edyktem c. k. sądu krajowego cywilnego we Lwowie z dnia 27. czerwca 1903 r. L. czyn. Nr. VII. 2385/3 kuratora Wnego Dra Tadeusza Sołowija, adwokata we Lwowie kapitały na książeczki Galicyjskiego Banku kredytowego złożone z dniem 1, listopada 1903, z tem, że wrazie niepodniesienia wkładek tych, aż do terminu, dalsze ich oprocentowanie na rzecz posiadaczy książeczek, począwszy od dnia tego ustanie.

Kraj. wytwórczo-handlowa spółka przyborów szkolnych odbyła pod przewodnictwem prof. Kaliny doroczne walne zgromadzenie. Po zagajeniu przewodniczącego, który zaznaczył, że w spółce z każdym dniem uwidocznia się zwrot ku lepszemu, toczyła się dłuższa, a czasami namiętna dyskusya nad bilansem Spółki. Ponieważ poprzednia dyrekcya nie wygotowała sprawozdania kasowego, gdyż niektórych jej członków przeniesiono w drodze służbowej na prowincyę, polecono nowej dyrekcyi wygotować to sprawozdanie najdalej do września, w którym to czasie ma się odbyć powtórnie walne zgromadzenie. Sprawozdanie to ma być doręczone każdemu członkowi przed walnem zgromadzeniem. Z kolei przystąpiono do wyboru nowej dyrekcyi i Rady nadzorczej. Dyrektorami wybrani zostali pp. Jurek, Garczyński i Włodzimierski, zastępcami zaś pp. Bojarski, Christoff i Grzembski. Do rady nadzorczej weszli pp. dyr. Bal. adw dr. Kulikowski, dr. Bron. Dulęba. Po wyborze komisyi rewizyjnej do której wybrano pp. Narcyza Ulmera, Niemczynowskiego i Szafrańskiego zamknął zgromadzenie przewodniczący.

Rada przemysłowa o podjęciu wypłat w gotówce. Rada przemysłowa zastanawiała się onegdaj nad sprawą wypłat w gotówce (złocie). Uchwalono następującą rezolucyę: Wobec faktu, że wprowadzenie wypłat w gotówce bez większego obciążenia handlu i przemysłu przez wysoką stopę procentową tylko w takim razie mogłoby być urzeczywistnione, gdyby austr. bilans płatniczy nie poniósł na tem strat, oświadcza Rada przemysłowa, że gdyby nawet sytuacya monetowa austr.węg. Banku pozwalała już dziś na podjęcie wypłat w gotówce, to pomimo tego nie należałoby tej sprawy przyspieszać, lecz raczej wówczas dopiero przystąpić do niej, gdy po uchwaleniu ugody z Węgrami, oraz zakończeniu rokowań o traktaty handlowe i celne stworzoną będzie odpowiednia podstawa dla pomyślniejszego bilansu handlowego.

Miasto Karlsbad uchwaliło zaciągnąć pożyczkę w kwocie 32,000.000 kor. W tym celu mają być nawiązane rokowania z instytucyami finansowemi.

Nowe stowarzyszenia:

Podzameczko. Spółka oszczędności i pożyczek, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką. Statut z dnia 22. listopada 1902, zarej. w sądzie obwodowym jako handlowym w Stanisławowie dnia 9. stycznia 1903. l. cz. Firm. 2/3. Zarząd: Tomasz Zaborniak, Michał Kumaszka i Rafał Pławiak.

Rzeszów. Zakład kredytowy, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką. Statut z dnia 22. stycznia 1903, zarej. w sądzie obwodowym jako handlowym w Rzeszowie dnia 7. lutego 1903, l. cz Firm. 34/3. Dyrekcya: Leib Trink, Pinkas Jare i Emanuel Trink.

Skrzyszów. Spółka oszczędności i pożyczek. stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką. Spółka zarej. w sądzie obwodowym jako handlowym w Tarnowie dnia 21. lutego 1903 l. cz, Firm. 31. Zarząd: Jan Korus, Walenty Bednarz i Adam Zaucha.

Rozwiązania:

Zbaraż. Wpisano do rejestru dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych przy firmie „Towarzystwo pożyczkowe i oszczędności. stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką w Zbarażu".

(Uchwała z dnia 21. stycznia 1903, l. cz. Firm; 32 stow. II 3/9).

Wykreślenia:

Żółkiew. Sąd krajowy jako handlowy we Lwowie ogłasza, że wykreślono dnia 5. grudnia 1902 z rejestru stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych firmę: „Towarzystwo kredytowe dla handlu i przemysłu w Żółkwi, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką".

(Uchwała z dnia 8. grudnia 1002, l. cz. Firm. l. 434 stow. II 152).

Zmiany statutu:

Bircza. Sąd obwodowy jako handlowy w Saku ogłasza, że w rejestrze dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych wpisał przy firmie: „Towarzystwo kredytowe dla handlu

i przemysłu w Birczy, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką", zmianę końcowego ustępu §. 1 statutów, że przedmiotem przedsiębiorstwa jest dostarczanie członkom swoim gotowych pieniędzy potrzebnych im do obrotu w gospodarstwie, rzemiośle, przemyśle lub handlu za pomocą wspólnego kredytu wszystkich członków.

(Uchwała z dnia 31. stycznia 1903, l. cz. Firm. 21/98 stow. II 60).

Zmiany w Dyrekcyi:

Lwów. Sąd krajowy jako handlowy we Lwowie zażądał wpisanie dnia 14. stycznia 1903 w rejestrze stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych przy firmie: „Towarzystwo wzajemnego kredytu, stow zarej. z ograniczoną poręką we Lwowie", że na walnem zgromadzeniu dnia 21. grudnia 1902 wybrano w miejsce Wincentego Kuźniewicza i Wojciecha Rutkowskiego dyrektorami Franciszka Kobielskiego i Angelo Barton, zastępcą dyrektora zaś Szczęsnego Bednarskiego.

(Uchwała z dnia 14. stycznia 1903, l. cz. Firm. 64 stow. I 24).

Likwidacye:

Chyrów W rejestrze dla stowarzyszeń wpisano rozwiązanie „Towarzystwa oszczędności i kredytu w Chyrowie stowarzyszenia z ograniczoną poręką".

(Uchwała z dnia 24. stycznia 1903, l. cz. Firm. 22/3).

Jaryczów nowy. Dnia 25. maja 1902 wpisano w rejestrze stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych przy firmie: „Towarzystwo zaliczkowe „Jedność" w Jaryczowie nowym stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką" rozwiązanie.

(Uchwała z dnia 25. maja 1902, l. cz. Firm. 743 stow. I 155).

Lwów Wpisano dnia 23. stycznia 1903 w rejestrze stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych przy firmie: Towarzystwo wzajemnej pomocy dzierżawców ziemskich we Lwowie, stowarzyszenie zajestrowane z ograniczoną poręką" że uchwalono likwidacyę i rozwiązanie stowarzyszenia.

(Uchwała z dnia 23. stycznia 1903, l. cz. Firm. 91 stow. I 158).

Lwów. Wpisano dnia 3. lutego 1903 w rejestrze stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych przy firmie: „Pierwsza lwowska spółka producentów mleka, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką" rozwiązanie.

(Uchwała z dnia 3. lutego 1903. l. cz. Firm. 94 stow. I 216).

Zaleszczyki. Wpisano do rejestru stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych przy firmie: „Towarzystwo zaliczkowe, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką w Zaleszczykach" rozwiązanie.

(Uchwała z dnia 21. stycznia 1903, l. cz. Firm. 31 stow. I 29/34).

Wypłata kuponów od 1. lipca 1903.

Renta srebrna (styczeń-lipiec) za każde 100 zł. kapitału	kor.	4·20
4% *Węgierska renta złota* za każde 100 zł. kapitału w złocie	zł.	2·—
3½% *Węg. renta w walucie koronowej* za 100 koron kor.	kor.	1·75
5% *Bukowińskie obligacye propinac.* za każde 100 zł. kapitału	„	5·—
4% *Galicyjskie obligacye propinacyjne* za 100 zł. kapitału	„	4·—
5% *Oblig. indemniz. Kroacyi i Slawonii* za 100 zł. kapitału	„	4·65
4½% *Oblig. propin. Kroacyi i Slawonii* za 100 zł. kapitału		4·50
4% *Obligacye państwow. kol. i. Albrechta* za 100 zł.	„	4·—
4% *Obligacye państwow. kolei Elżbiety* za każde 100 zł. kapitału w złocie	„	2·—
5¼% *Obligacye państw. kolei Franciszka Józefa* za każde 200 zł. kapitału	„	10·50
4% *Oblig. państw. kolei Karola Ludwika* za 400 kor. kapitału	„	8·—
4% *Obligacye państw. kolei Rudolfa* za każde 400 kor. kapitału	„	8·—
4½% *Pożyczka* (25 milionowa) *miasta Budapesztu* z r. 1890 za 100 zł.	„	4·50
4% *Pożyczka m. Budapesztu z r. 1903* za 200 kor. kapitału	„	4·—
5% *Losy regulacyi Dunaju*	„	5·—
Akcye austr. Zakładu kred. Ziemsk.	fr.	40·—
Akcye austr. central. Banku kred. ziemsk.	kor.	24·—
Akcye austr. węg. Banku	„	28·—
Akcye austr. Lloyda		21·—
Akcye kolei austr. Północno-zachodniej lit. A.	„	9·—
Akcye kolei austr. Północno zachodniej lit. B.	„	21
Akcye kolei austr. Północno-zachodniej lit. B. kwit użytkowy	„	1·—
Akcye austro węg. Towarz. kolei państw.	fr.	15·30
Akcye „ za kwit użytkowy	„	3·—
Akcye Bukowińskiego Zakładu kred. ziemskiego	„	34·—
Akcye kolei Bukowińskich lokalnych kupon akcyi pierwszeństwa	„	20·—
„ „ *zakładowych*	„	20·—
Akcye kolei czeskiej północnej	.	17·—
5¾% *Akcye państw. kolei Elżbiety*	„	11.50
Akcye kolei półn. Ferdynanda cała akcya połówka 98·—, piąta część 39·20.	„	196·—
Akcye galicyjskiego Banku hipot.	„	10·—
Akcye kolei Koszyce Bogumin	„	7·94
4% *Akcye pierwszeństwa kolei Kraków-górnoszląskiej*	mar.	5·40
4% *Akcye Lwów Bełzec (Tomaszów)* akcya pierw.	kor.	18·—
akcya zakładowa	„	1·50
Akcye węgierskiego Banku hipot.	fr.	25·—
Akcye kolei węg. galicyjskiej	kor.	9·94
Akcye kolei węg. zachodniej	„	9·89
5% *Listy zastawne austr. szląskiego Zakładu kred. ziemsk.* za 100 zł. kap.	„	5·—
4% *Listy zastawne austr. szląskiego Zakładu kred. ziemsk.* za 100 zł. kap.	„	4·—
4% *Listy zastawne bukowińsk. Zakładu kred. ziemsk.* za 100 zł.	„	4·—
5% *Listy zastawne bukowińsk. Zakładu kred. ziemsk.* za każde 100 zł. kap.	„	4·—
4% *Listy zastawne galic. Towarzystwa kred. ziemsk.* 41-letnie za 100 zł. kapitału	kor.	4·—
4% *Listy zastawne galic. Tow. kred. ziemsk.* za każde 100 zł. kapitału	„	3·98

4%	*Listy zastawne galic. Tow. kredytow. ziemskiego. koronowe* za 200 koron .	kor.	3·98
4½%	*Listy zastawne galic. Banku krajow* za 100 zł. kapitału	„	4·50
4%	*Listy zastawne gal·c Banku krajow. koronowe* za 100 koron	kor.	2 —
4%	*Priorytety kolei Budapeszteńskich (Budapester-Strasseneisenbahn)* za 200 koron kapitału	kor.	4·—
4%	*Priorytety kelei Budapeszteńsk miejsk. elektr.* za 200 koron	kor.	4·—
4%	*Priorytety kelei Bukowińskich lokalnych z r. 1902*	kor.	4·—
4%	*Priorytety kolei czeskiej zachod. I. emisyi roku 1885.* za 200 zł. kapitału	„	8·—
4%	*Priorytety kolei czeskiej zachod II. emisyi z r. 1885.* za 600 marek kapit.	marek	12·—
4%	*Priorytety kolei czeskiej zachodniej z r 1895* za 400 koron kapitału . .	kor.	8·—
4%	*Priorytety kolei Czerniowce Nowosielica*	kor.	8·—
5%	*Priorytety kolei Północnej Ferdynanda* za 100 zł. kapitału	„	5·—
4%	*Priorytety kolei Galic. Karola Ludwika emisya 1890* za 100 zł kapit.	„	4·—
5%	*Priorytety kolei Koszyce - Bogumin z roku 1889* za 200 zł. kapitału .	„	8·—
4%	*Priorytety kolei Lwowsko-czerniowieckiej* za 400 koron kapitału . .	kor	8·—
5%	*Priorytety kolei Południowej* . . .	fr.	12·50
3%	*Prioryt ty kolei Południowej* (z wyjątkiem seryi X.)	„	6·50
5%	*Priorytety kolei Węg. galicyjskiej (II. em.) 187*	kor.	10·—
4%	*Priorytety kolei em 1887.*	„	8.—
4%	*Priorytety kolei wschodnio-galicyjskich kolei lokalnych* za 100 zł. kap.	„	4·
4%	*Priorytety kolei węg. zachodniej z r. 1890* za 1000 zł. kapitału .	„	40·
	Od 14. Lipca 1903.		
6%	*Bułgarska hipot. kolejowa pożyczka z r. 1902* za 500 fr.	fr.	15·—
	Losy rosyjskie z r. 1864	rubli	2.37·5
	Renta serbska za 500 fr.	fr.	10·—

Amortyzacye.

Los kredytowy: Serya 1216 Nr. 88.

4·2% Jednolita renta srebrna: [Styczeń-Lipiec] Nr. 37519, 48545, 48546, 102570, 102571, 432812, 432813 po 1000 zł. Nr. 43214, 43216, 51499, 647834, 654703, 654705, 654705, 798291, 798293, 798295, 816650, 831517, 831518 po zł. 100.

4·2% Jednolita renta papierowa: [Maj-Listopad]: Nr. 24556 na zł. 600 Nr. 17858, 18264, 19811 po zł. 300 Nr. 15798, 109683, po zł. 100: Nr. 5852 na zł. 100: Nr. 59909 na zł. 50. [Luty-Sierpień]; Nr. 73292 na zł. 100.

4½% Obligacye węgierskiej państw. pożyczki kolejowej po złr. 100 w złocie Serya 1203 Nr. 40, 41, 42 Serya 1401 Nr. Nr. 2, 3, 5—11 Serya 1406 Nr. 19—23 Serya 1701 Nr. 1-5, Serya 2540 Nr. 4-25.

Opłata cła

Na miesiąc Lipiec 1903 wynosi ażio w srebrze wedle rozporządzenia ministerstwa finansów 19½%

		Kurs	Porównanie za 100 koron.
20-frankówki . . .	zł. 8·— w zł.	kor. 19·04	kor. 119·—
20-marek	„ 9·88 „	„ 23·47	„ 118·77
20 koron	„ 8·40 „	„ 20·—	„ 119·05
Srebro			„ 119·50

Zatem 20 markówki najlepiej się rentują do opłaty cła.

Okólnik Wydziału krajow.
w sprawie pożarów.

Wydział krajowy wystosował obecnie do wszystkich Wydziałów powiatowych następujący okólnik:

Szereg tegorocznych klęsk pożarnych zaznaczył się wielkim pożarem Mikuliniec, Łanczyna, Doliny i innych miejscowości,

Znowu więc wiele ciężko zapracowanego dobytku ludności poszło z dymem na marne.

Następujące lato budzi obawę, że te klęski pożarne wzrosną w chwili zbioru owoców całorocznej pracy.

Wydział krajowy zniewolony jest przeto wezwać Wydział powiatowy, ażeby jeszcze obecnie użył wszelkich przysługujących mu w myśl ustaw środków, zmierzających ile możności do zapobieżenia grożącym pożarom.

W tym celu należy niezwłocznie:

1) Przypomnieć wszystkim Zwierzchnościom gminnym ciążące na nich obowiązki z ustaw budowniczych i ogniowych.

2) Zarządzić rewizyę przyborów i rekwizytów ogniowych, czy są w odpowiedniej ilości i należycie utrzymywane.

3) Brakujące straże pożarne lub pogotowia, oraz warty nocne należy starać się koniecznie uzupełnić.

4) Zarządzić, ażeby wszędzie była do dyspozycyi dostateczna ilość wody do gaszenia na wydek pożaru.

5) Przypomnieć obowiązek przeprowadzenia rewizyi budynków pod względem ogniowym i budowniczym.

6) Wezwać Rady gminne do uchwalenia regulaminu o ostrożnem obchodzeniu się z ogniem i światłem, oraz ustanowienia kar za przekroczenia przeciw temu regulaminowi.

Wykonanie jednak powyższych zarządzeń wymaga koniecznie ścisłej kontroli Wydziału powiatowego czy to przez delegatów, lub też przez lustratorów Wydziału powiatowego, a niezastosowanie się do zarządzeń Wydziału powiatowego powinno pociągnąć za sobą surowe środki dyscyplinarne. Wydział krajowy wzywa przytem Wydział powiatowy ażeby niezawiśle od powyższych zarządzeń stosował jak najostrzejsze środki dyscyplinarne we wszystkich wypadkach, w których dostrzeże pomijanie postanowień ustaw budowniczych, mających już z założenia swego pomiędzy innymi cel ochronny od pożarów.

Zamknięcie rachunków Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń w Krakowie.

Rachunek zysków i strat z działu ogniowego za czas od 1. kwietnia 1902 do 31. marca 1903.

Rozchód.

Szkody i koszta likwidacyi wypłacone K.	4,922.889·42	
mniej zwrot od Towarzystw kontrasekuracyjnych	1,578.631·33	3,344.258·09
Ogólne wydatki zarządu po potrąceniu prowizyi kontrasekur.		1,983.685·12
Odpisy i inne wydatki		161.100·17
Rezerwa na szkody nieuregulow.	1,252.553·27	
mniej udział Towarzystw kontrasekuracyjnych	511.435·17	741.118·10
Stan funduszów z końcem roku 1902/3	10,613.383·85	
mniej kontrasekuracya	1,007.062·66	9,606.321·19
Czysta pozostałość		1.308.166·97
		17,144.649·64

Przychód.

Fundusze przeniesione z r. 1901/2 K.	9,003.210·58	
mniej kontrasekuracya	972·060·76	8,931.149·82
Fundusz na szkody nieuregulowane przeniesiony z r. 1901/2	498.716·99	
mniej kontrasekuracya	110.685·68	388.031·31
Zebrana premia	9.638.078·98	
mniej kontrasekuracya	2,517.656·66	7,120.422·32
Przychód z lokacyi kapitałów		279.982·15
Inne przychody		425.164·04
		17,144.649·64

Rachunek bilansu z działu ogniowego z dniem 31. marca 1903.

Stan czynny.

Zapas kasowy z dnia 31. marca 1903 K.	197.622·11
Rozporządzalne należytości w instytucyach kredytowych i kasach oszczędności	1,167.528·64
Realności	1,646.000·—
Papiery wartościowe według kursu z dnia 31. marca 1903 r.	6,318.810·07
Weksle w portfelu	146.519·70
Salda czynne rachunków z Tow. kontrasekuracyjnemi	976.024·43
Zaległości w agenturach i filiach (salda czynne)	1,657.112·38
Różni dłużnicy	1,686.519·73
Wartość inwentarza po odpisaniu zużycia	109.814·90
Efekta kaucyi agentów	526.774·82
Pożyczka z fund. rezerwowego	175.065·39
	14,607.792·17

Stan bierny.

Fundusz rezerwowy K.		6,199.900·12
Fundusz na różnice kursu		288.365·92
Fundusz wyrównawczy i specyal.		269.886·22
Rezerwa premii	3,855.231·59	
mniej kontrasekuracya	1,007.062·66	2,848.168·93
Rezerwa na szkody nieuregulow.	1,522.553·27	
mniej kontrasekuracya	511.435·17	741.118·10
Fundusz emerytalny		1,765.437·48
Salda bierne rachunków z towarzystwami kontrasekuracyj.		24.356·93
Różni wierzyciele		18.181·42
Kaucye agentów		526.774·82
Fundusze		617.427·26
Pozostałość		1,308.166·97
		14,607.792·17

Rachunek zysków i strat z działu gradowego za czas od 1. kwietnia 1902 do 31 marca 1903.

Rozchód.

Szkody i koszta likwidacyi wypłacone K.	549.761.50	
mniej zwrot od Towarzystw kontrasekuracyjnych	115.194·16	434.567·34
Ogólne wydatki zarządu po potrąceniu prowizyi kontrasekur.		109.613·54
Odpisy i inne wydatki		101.335·14
Stan funduszów z końcem r. 1902/3		2,175.117·52
Czysta pozostałość		164.065·96
		2,984.699·50

Przychód

Fundusze przeniesione z r. 1901/2 K.		2,112.729·27
Zebrana premia	913.430·62	
mniej kontrasekuracya	207.655·16	705.775·46
Przychód z lokacyi kapitałów		83.385·84
Inne przychody		82.808·93
		2,984.699·50

Rachunek bilansu działu gradowego z dnia 31. marca 1903.

Stan czynny.

Rozporządzalne należytości w instytucyach kredytowych i kasach oszczędności K.	11.433·72
Papiery wartościowe według kursu z dnia 31. marca 1903	2,120.658·83
Weksle w portfelu	50.458·01
Różni dłużnicy	35.954·51
Wartość inwentarza	634·60
Niepokryty niedobór z lat dawn.	190.069·06
	2,409.208·73

Stan bierny.

Fundusz rezerwowy K.	2,078.606·82
Fundusz na różnicę kursu	96.510·70
Różni wierzyciele	70.025·25
Czysta pozostałość	164.065·96
	2,409.208·73

Kraków, dnia 31. marca 1903 r.

DYREKCYA:

Zenon Słonecki, Ignacy Głażewski,
Dr. Gustaw Romer.

Naczelnik centralnego biura rachunków:
Wiktor Gablenz.

KOMISYA RACHUNKOWA:

W. Gniewosz. M. Urbański. M. Garapich
M. Dydyński. Kl. hr. Dzieduszycki.

Rachunek zysków i strat z działu życiowego za czas od 1. stycznia do 31. grudnia 1902.

Rozchód.

Wypłaty płatnych zabez bezpieczeń i rent K.	2,344.309·07	
mniej udział towarz. kontrasekur.	215.062·96	2,129.246·11
Wypłaty za wykupione police	285.439·45	
mniej udział towarz. kontrasekur.	28.806·10	256.633·35
Dywidenda ubezpieczonym wypłacona K.		67.773·06
Ogólne wydatki zarządu		859.708·08
Odpisy i inne wydatki		80.411·91
Rezerwa na bieżące wypłaty szkód	314.541·24	
mniej udział towarz. kontrasekur.	49.792·20	264.749·04
Stan funduszów z końcem roku rach.	24,485.827·99	
mniej udział towarz. kontrasekur.	1,372.650·28	23,113.177·71
Zysk		270.619·20
		27,042.318·46

Przychód.

Przeniesienie funduszów z roku poprzedniego K.	23,339.103·—	
mniej udział towarz. kontrasekur.	1.440.566·95	24,898.536·05
Rezerwa na wypłatę nieuregulowanych szkód z roku poprzedniego	291.145·08	
mniej udział towarz. kontrasekur.	30.000·—	261.145·08
Zebrane premie	3,506.589·15	
mniej udział towarz. kontrasekur.	94.424·80	2,412.164·35
Przychód z lokacyi kapitałów		1,217.788·97
Inne przychody		252.684·01
		27,042.318·46

Rachunek bilansu z działu ubezpieczeń na życie.

Stan czynny.

Zapas kasowy K.	17.985·45
Rozporządzalne należytości w instytucyach kred. i kasach oszczęd.	479.189·25
Realności	335.000·—
Papiery wartościowe według kursu z d. 31/12 1902 r.	5,893.653·18
Weksle w portfelu	132.385·—
Pożyczki hipoteczne	7,936.926·74
Pożyczki na własne police	3,074.719·49
Pożyczki stowarzyszeniom	2,075.958·42
Pożyczki ubezp. na zastaw pensyi	3,114.341·85
Salda czynne rachunków z tow. kontrasekuracyjnemi	65.541·29
Zaległości w agenturach i filiach	501.343·74
Różni dłużnicy	463.399·83
Efekta kaucyjne	34.058·03
	24,124.502·27

Stan bierny.

Rezerwa zysków, kapitałów	1,602.746·21
Fundusz na różnicę kursu	185.161·10
Rezerwa i przeniesienie premii	21,254.454·30
Rezerwa na nieuregulowane szkody	264.749·04
Fundusz na dywidendę dla ubezpiecz.	70.816·10
Salda bierne rachunków z tow. kontrasekuracyjnemi	23.173·51
Różni wierzyciele	285.361·58
Różne kaucye	34.058·03
Fundusz emeryt. akwizytorów działu życiowego	33.363·20
Zysk	270.619·20
	24,124.502·27

Kraków, dnia 1. stycznia 1903 r.

DYREKCYA:

Zenon Słonecki. Ignacy Głażewski. Dr. Gustaw Romer.

Naczelnik działu ubezp. na życie:
Edward Szancer,
rządowo autor. technik asekuracyjny.

Naczelnik biura rachunkowego:
A. Szyszkiewicz.

KOMISYA RACHUNKOWA:

Dr. K. Lipowski. K. Agopsowicz. M. Sędzimir.

Podział zysku.

	Dział ogniowy	Dział gradowy	Dział życiowy
Dywidendy	998.814·73	— —	101.025·23
Uposażenie funduszów	70.679·68	15.765·18	169.593·97
Fundusz na renumeracye	63.607·17	— —	
Umorzenie pożyczki z funduszu rezerwowego	175.065·39	148.300·78	— —
Razem	1,308.166·97	164.065·96	270.619·20

Dział asekuracyjny.

Dodatki gminne od premii asekuracyjnych. Poruszyliśmy już w swoim czasie sprawę uchwały lwowskiej Rady miejskiej, ażeby poczynić odpowiednie kroki celem nałożenia 2 prc. dodatku na na rzecz gminy od premij asekuracyjnych ogniowych, pobieranych we Lwowie i aby powstający fundusz obracać na utrzymywanie miejskiej straży ogniowej, — względnie jej stopniowe ulepszanie.

Odpowiedni operat, wypracowany przez magistrat wraz z projektem ustawy krajowej został przedłożony jeszcze roku zeszłego Wydziałowi krajowemu celem przedłożenia go Sejmowi. Wydział krajowy zwraca całą sprawę magistratowi do ponownego rozpatrzenia, — gdyż, jak powiada, obawiać się należy, że nałożony dodatek na towarzystwa asekuracyjne zostanie przez nie przerzucony na asekurujących się i z tego powodu oświadcza się przeciw nałożeniu tego dodatku. Magistrat jednak obstaje przy dotychczasowej myśli, i w tym duchu wystosuje odpowiedź Wydziałowi krajowemu.

Do dzisiejszego N-ru (14.) dołączamy jako dodatek Zamknięcie rachunków Galicyjskiej Kasy Oszczędności we Lwowie.

Odpowiedzialny Redaktor i wydawca:
Jan Kaźmierz Zieliński.

Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń w Krakowie.

założone w roku 1860.

Wyniki operacyi w dziale ogniowym i gradowym za czas od 1. kwietnia 1902 roku do 31. marca 1903 roku oraz wyniki operacyi w dziale życiowym od 1. stycznia 1902 r. do 31. grudnia 1902 r.

		Dział ogniowy:	Dział gradowy:	Dział życiowy:
Wystawiono polic		508.141	6.743	30.666
Wartość ubezpieczona	K.	1,502,064.458·—	42,933.687·—	94,641.614·— Renty: 292.041·—
Zebrana premia	„	9,638.079·—	913.431·—	3,506.589·—
Szkody wypłacone	„	4,922.889·—	549.762·—	2,344.309·—
Szkody nieregularne	„	1,200.344·	—	314.541·—
Fundusze rezerwowe po zamknięciu bilansu	„	6,199.900·—	2,078.607·—	2,129.343·—
Rezerwa premii	„	3,855.232·—	—	22,627.104·—
Fundusz emerytalny	„	1,765.437·—	—	—
Czysta pozostałość	„	1,308.167·—	164.066·	270.619·—
Przyznana dywidenda dla członków	„	14%	—	pośm. i miesz. 7% dożywotnie 4%
Od czasu istnienia Towarzystwa:				
Wypłacono szkód	K.	111,193.136·—	26,268.411·—	19,213.987·—
„ rent	„	—	—	2,425.831·—
„ dywidendy	„	28,110.817·—	440.011·—	1,719.439·—

Lwowska Filia
BANKU GALICYJSKIEGO - - - -
- - DLA HANDLU i PRZEMYSŁU
ulica Jagiellońska liczba 3.
(dawny lokal Banku kredytowego).

KANTOR WYMIANY
(parter od frontu)

kupuje i sprzedaje wszelkie **papiery wartościowe i waluty zagraniczne** po możliwie najskrupulatniejszych kursach, uskutecznia pod takimi samymi warunkami wszelkie **zlecenia giełdowe** zarówno na giełdzie wiedeńskiej jak i na giełdach zagranicznych, wydaje na wszystkie znaczniejsze miejscowości świata i zagraniczne miejsca kąpielowe bezpośrednie przekazy i listy kredytowe, wreszcze **wypłaca wszelkie kupony** możliwe bez potrącenia jakiejkolwiek prowizyi inkasowej.
Godziny urzędowe od 9-tej do 12½ — i od 3 do 4½.

ODDZIAŁ WKŁADKOWY
przyjmuje wkładki na 4½% książeczki oszczędnościowe.

Oddział towarowo-handlowy
załatwia czynności handlowo-komisowe, a zatem: zakupno i sprzedaż zboża, nasion, spirytusu, artykułów pastewnych, sztucznych nawozów i wszelkich innych ziemiopłodów.

ODDZIAŁ ZASTAWNICZY
udziela pożyczki na wszelkie kosztowności, jako to: drogie kamienie, perły, złoto i srebro.
(Parter w podwórzu).

Akcyjny
Bank Związkowy
dla stow. zarobkowych i gospodarczych
we Lwowie,
przy ulicy Trzeciego Maja l. 7.
załatwia następujące interesy:

1 Eskontuje i reeskontuje weksle stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, a w miarę zapasów gotówki także przedsiębiorstw i osób prywatnych.
2 Udziela pożyczek na zastaw papierów wartościowych, w warunkach obowiązujących w Banku Austro-węgierskim.
3 Przyjmuje od stowarzyszeń i osób prywatnych **lokacye w rachunku bieżącym** za oprocentowaniem **cztery** (4%) od sta i wypłatą do 2000 K bez wypowiedzenia — lokacye wypowiedzialne w 90 dniach oprocentowuje po cztery i pół (4½%) od sta.
4 Zakupuje i sprzedaje wszelkiego rodzaju **efekta wartościowe, monety, dewizy** i zagraniczne przekazy pieniężne na rachunek własny lub komisowo.
5 Pośredniczy i bierze udział w zakładaniu przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych tworzonych przez spółki zarobkowe i gospodarcze.

Godziny urzędowe od 9 do ½2 w południe.

Żużle Tomasa

- - - wysoko procentowe prawdziwe z gwarancyą z dostawą niezwłoczną

tudzież wszelkie

Superfosfaty

- - - Mączki kostne

dostarcza najtaniej

Bank rolniczy

we Lwowie.

BANK MELJORACYJNY

ulica Kopernika Nr. 1. — I. p.

(nad apteką Mikolasza).

wykonuje wszelkie prace meljoracyjne, jako to: zdjęcia planów, wygotowania kosztorysów do drenowania pól, nawodnienia i odwodnienia łąk, budowy rowów, kanałów, dróg, szos, kolejek etc., etc. i poleca się do praktycznego przeprowadzenia powyższych prac.

Finansowanie uskutecznia się podług każdorazowej szczegółowej umowy.

W razie już gotowych planów, nastąpić może na podstawie tychże, wykonanie pracy.

JAN BROMILSKI

we Lwowie ul. Karola Ludwika (Grand Hotel).

Skład papierów, przyborów do pisania i rysowania

poleca wyrobu krajowego

Księgi buchalteryczne, najrozmaitsze z tekstem polskim, księgi kopjowe etc.

Uskutecznia księgi i druki podług podanych wzorów, papiery listowe i koperty z nagłówkami, stampile, numeratory, pieczątki papierowe, gumowe i t. p.

Ceny zniżone! Stałym odbiorcom opust!

Długoletni dostawca Gal. Kasy Oszczędności i innych Instytucyi.

C. k. uprzyw. galicyjski akcyjny

Bank Hipoteczny

Oddział depozytowy

przyjmuje wkładki i wypłaca zaliczki na rachunek bieżący, przyjmuje do przechowania papiery wartościowe i udziela na takowe zaliczki.

Nadto zaprowadzono na wzór instytucyi zagranicznych tak zwane:

Depozyty schowkowe (**Safe Deposits**). Za opłatą 50 do 70 koron rocznie, depozytaryusz otrzymuje w stalowej kasie pancernej schowek do wyłącznego użytku i pod własnym kluczem, gdzie **bezpiecznie a dyskretnie przechowywać** można swoje mienie lub ważne dokumenty. — W tym kierunku poczynił Bank hipoteczny jak najdalej idące zarządzenia. — Przepisy odnoszące się do tego rodzaju depozytów, otrzymać można bezpłatnie w oddziale depozytowym.

DOM BANKOWY
Kantor wymiany
SOKAL & LILIEN
kupuje i sprzedaje wszelkie **papiery wartościowe i waluty zagraniczne** po możliwie najskrupulatniejszych kursach, uskutecznia pod takimi samymi warunkami wszelkie **zlecenia giełdowe** zarówno na giełdzie wiedeńskiej jak i na giełdach zagranicznych, **wypłaca wszelkie kupony** możliwie bez potrącenia jakiejkolwiek prowizyi inkasowej.

INCASSO
weksli i przekazów na wszystkie miejsca w kraju i zagranicą przyjmują
SOKAL & LILIEN
Dom bankowy i kantor wymiany.
Zlecenia z prowincyi załatwiamy odwrotną pocztą.

PRZEKAZY
na Paryż, Londyn, Berlin i inne miejsca zagraniczne wystawiają
SOKAL & LILIEN
Zlecenia z prowincyi wykonujemy odwrotną pocztą.

Jako dobrą i pewną lokację

poleca:

4% listy hipoteczne
4½% listy hipoteczne
5% listy hipoteczne premiowane
4 listy Tow. kredyt. ziemskiego
4½% listy Banku krajowego
4% listy Banku krajowego
5% obligacje komunalne Banku krajowego
4% pożyczkę krajową
4% galicyjskie obligacje propinacyjne i wszelkie renty papierowe.

nadto poleca: **Akcje galic. Towarzystwa elektrycznego. Papiery te sprzedaje i kupuje po najdokładniejszym kursie dziennym,**

wszelkie kupony, wylosowane papiery wartościowe
wypłaca
bez potrącenia prowizyi lub kosztów
KANTOR WYMIANY c. k. uprzyw. gal. akc. BANKU HIPOTECZNEGO.

Dnia 18 listopada 1902 roku otwartą została we Lwowie, gmach hr. Skarbka (dawna sala sejm.)
Pierwsza w kraju
fabryka wyrobów z papieru
S. W. Niemojowskiego
Fabryka urządzona podług wzorów największych fabryk zagranicznych, wyrabia:
Koperty, papiery listowe, koronki do kredensów i t. d. — Dotychczasowy dział tutek i bibułek cygaretowych został znacznie rozszerzony.

Zwracam się z prosbą do Urzędów, Instytucyi publicznych, Stowarzyszeń, oraz do wszystkich którym rozwój przemysłu krajowego leży na sercu, by raczyli poprzeć moje przedsiębiorstwo przekonawszy się poprzednio, że wyroby moje tak do ceny, jak i jakości nie ustępują zagranicznym.
Wyroby moje znajdują się na składzie w sklepie przy **placu Maryackim l. 8.** i mam nadzieję, że niezadługo znajdować się będą we wszystkich sklepach papierowych lwowskich, krakowskich i prowincyonalnych. Cenniki i wzory wysyłam odwrotnie.
S. W. Niemojowski.

Bilety wizytowe zaproszenia ślubne i balowe, księgi bankowe, książeczki oszczędności, nagłówki na listy i faktury, koperty, etykiety, cenniki, autografie i wszelkie roboty artystyczno-litograficzne wykonuje wzorowo i na czas oznaczony
Zakład artyst.-litograficzny i drukarnia PILLERA i SPÓŁKI
Lwów, ul. Łyczakowska 3.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.